

Frey, Jana: **Ni poti nazaj: noseča pri štirinajstih.**

Prev. Mateja Malnar Štembal. Izola: Grlica, 2020, 154 str.

| M | 3. stopnja | za pogovore o prebranem

Mladolletne matere – Mladostniki – Odgovornost – odnosi med spoloma / novorojenčki /
rejništvo / duševna stiska / materinska ljubezen

Lilli živi sama z mamo in si želi večjo družino: šele pri 14-ih prvič sreča svojega očeta in izve, čigava hči je njena mama. Potem pa se zaljubi v Davida ... in pri 15-ih rodi. Mladinski roman se v obliki prvoosebne pripovedi osredotoči na mladoletno nosečnost in težave najstniške deklice, za katero je materinstvo v resnici prezahtevno, čeprav ji vsi poskušajo pomagati. Toda roman je kljub vsemu pozitivno naravnan: sporoča, da se v življenju vse pomiri in uredi, če težave sprejemamo in se z njimi spoprimemo. In predvsem to, da otrok tudi v mladoletno materinstvo lahko (sčasoma) prinese veliko sreče.

Problemski roman iz zbirke »Na robu« bi priporočila v branje **mladim** v tretjem triletju (v 8. in 9. razredu?) in v srednji šoli, **posebno dekletom, in njihovim staršem in drugim vzgojiteljem, z mnogo pogovora**, ker dobro pokaže, da je najstništvo čas za spoznavanje samega sebe in vrstnikov, tudi čas za "prve ljubezni" ... nikakor pa ne čas za materinstvo.

Priporočam nekaj previdnosti: pri obravnavi romana se zaradi verskih razlogov, kulturnih razlik, različno starih generacij idr. lahko pokažejo zelo nasprotna mnenja o sprejemanju mladoletne nosečnosti, uporabi kontracepcije, vprašanju prekinitve nosečnosti/splava, nezakonskega otroka in spolnosti pred zakonom. Pogovor naj bi bil strpen; izkoristimo ga za osveščanje, preventivo, »poduk«. Če želimo oz. se nam zdi potrebno, k pogovoru povabimo **strokovnjaka**.

Spodbude za branje:

- Roman preberemo; najprej prisluhnem vtisom mladih bralcev, da vidim, kaj vse se jih je dotaknilo in kako razumejo osrednji in druge probleme.
- Potem pogovor vodim tako, da jih osvetlimo:
 - Lilli hrepeni po družini. Čigav otrok je bila Lillina mama? Zakaj mama Lilli ne govori o njenem očetu? Bernhard, partner Lilline mame, jo sprejema, toda Lilli sprva želi mamo le zase.
 - Se bralcem zdi prav, da Lilli poišče svojega očeta sama oz. s prijateljico, čeprav jo mama - ko ji da njegov naslov - prosi, naj nikakor ne gre sama. Se jim zdi prav, da očetu izmakne dragoceni fotoaparata? Kaj menijo o tem, da očetova druga žena takoj ugotovi, kdo je Lilli?
 - Mama se z Lilli pravočasno pogovori o kontracepciji in je pomirjena, ko vidi, da je hčerka informirana. Lilli ima dve prijateljici, »vse« si povedo, ena ves čas menja fante. Lilli ima prva spolni odnos, prijateljici sta zgroženi in ji svetujeta kontracepcijo. Kako je mogoče, da Lilli in David kljub vsemu ne uporabita kontracepcije?
 - David je tri leta starejši, Lilli ima rad in je ne sili v spolni odnos, zgodi se spontano in obema je lepo, tudi Davidova družina, v kateri je več sinov, sprejme Lilli kot za svojo hčerko. Toda mladoletna nosečnost je za Davida ... pač prezgodnja, od Lilli pričakuje, da bo naredila splav, študent je in se ukvarja z glasbo, igra na bobne; v orkestru in tudi sicer se družijo z vrstnico Miriam.
 - Kako bralci razumejo, da Lilli ne želi narediti splava niti se vnaprej dogovoriti o oddaji otroka v rejniško družino? Jih preseneča, da Lilli, kakor se pač odloči, vsi podpirajo: David in njegova starša, Lillina mama in njen partner Bernhard, Lillijini prijateljici, ena ima celo babico, ki je tudi do Lilli kot babica ... (Ti lepi razumevajoči odnosi me sicer navdušujejo, toda obenem čudijo: morda je pisateljica z idealiziranjem odnosov želela pokazati, da je nosečnost v času najstništva zares prezgodnja, tudi če mladi materi vsi stojijo ob strani in ji pomagajo.)
 - So takšni odnosi pogostejši, če so odrasli izobraženi (Davidova starša sta odvetnika), umetniško naravnani (Lillina mama ustvarja likovne izdelke, njen partner Bernhard vodi galerijo, Lillin oče je fotograf) in imajo podobne življenjske izkušnje (Lillina babica je morala skrivati, kdo je oče njenemu otroku (Lillini mami), Lillino mamo je partner zapustil, ko je zanosila).
 - Fabio je Lillin sošolec, v katerega se zaljubi, ko že ima otroka in se z Davidom odtujita. Lilli mu otroka najprej prikriva, toda on ga lepo sprejme.
 - Zakaj je Lillinemu sinku ime Camillo? Se Lilli pomiri, ko ga končno odda starejšemu rejniškemu paru? Kakšni so zdaj odnosi med vsemi? (Tako so povezani, da Lilli končno ima številčno družino, kakršno si je vedno želela.)
 - Pri Lilli ne gre za poporodno depresijo, ampak je v resnici najstnica, nezrela za materinstvo. (Kaj pa je poporodna depresija?!)
- Kako razumemo naslov romana »Ni poti nazaj«? Morda takole: ko je otrok rojen, poti nazaj ni, toda med mladoletno nosečnostjo vendarle so izbire, predvsem pa je treba vnaprej izbrati pravo pot.

Spodbude za nadaljnje branje:

- V slovenskem prevodu imamo že več romanov nemško-švicarske pisateljice Jane Frey, v katerih obravnava različne probleme mladih, ki se znajdejo »na robu«: Jaz drugačna (Večkulturnost); Na smrt prestrašena (samomori); Ne čutim se : [Elinina zgodba o samopoškodovanju]; Prividi sreče (mamila, odvisnost); Samo srečna bi bila rada! : [v krempljih crystal metha]; Svet za rešetkami; Velike zelene oči (slepota); Zrak za zajtrk (prehranjevalne motnje, anoreksija).
- Primerjava romanov o najstniški nosečnosti: kar nekaj jih je in bralci jih bodo zagotovo predlagali v branje, zato tukaj opozarjamo samo dva:
 - Anton Ingolič: **Gimnazijka** (1967), ki velja za prvi slovenski problemski roman o tej temi. <https://sl.wikipedia.org/wiki/Gimnazijka>
 - Anna Fienberg: **Sposojena svetloba**. Prev. Irena Miš Svobjšak. (Miš založba, 2004), 241 str.
V romanu spremljamo bolečino 16-letne Callisty, ki nima nikogar, s katerim bi se pogovorila o svoji nosečnosti in se nanj naslonila v težkih trenutkih svojega mladega življenja. Popolnoma sama se pogumno odloči prekiniti nosečnost ... <https://www.dobreknjige.si/Knjiga.aspx?knjiga=1891>